

2022-06-02
A2022/00840

Arbetsmarknadsdepartementet

Jämställdhetsmyndigheten
Box 73
424 22 Angered

Uppdrag att översätta, anpassa och utvärdera två evidensbaserade våldsförebyggande program 2022–2025

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Jämställdhetsmyndigheten att översätta och anpassa de två evidensbaserade våldsförebyggande programmen 'Safe Dates' och 'Dating Matters'. I uppdraget ingår att låta externa forskare effektutvärdera de anpassade programmen utifrån svenska förhållanden. När det gäller översättning och anpassning av programmen som rör skolväsendet ska Jämställdhetsmyndigheten arbeta tillsammans med Skolverket. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) ska bistå Jämställdhetsmyndigheten med att anpassa de delar av programmen som avser information och stöd till föräldrar. När det gäller utvärdering ska Jämställdhetsmyndigheten i samråd med Skolverket och Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd identifiera ett antal kommuner och enskilda huvudmän som ska erbjudas att genomföra båda eller något av programmen i formen av en pilotstudie. Jämställdhetsmyndigheten ska inhämta kunskap från länsstyrelserna i arbetet med att identifiera kommuner samt samverka med länsstyrelserna för att etablera kontakt med kommunerna. Jämställdhetsmyndigheten ska även inhämta kunskap och erfarenheter från Brottsförebyggande rådet (Brå), Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte), Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum), Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU), Utredningen En uppväxt fri från våld (Dir.2021:02) samt Folkhälsomyndigheten, särskilt i relation till handlingsplanen för SRHR. Jämställdhetsmyndigheten ska inom ramen för uppdraget planera för hur de våldsförebyggande programmen ska kunna förvaltas, uppdateras och beroende av programmets uppnådda effekt, spridas till andra kommuner och enskilda huvudmän.

För uppdragets genomförande får Jämställdhetsmyndigheten använda 3 000 000 kr under 2022. MFoF får använda 750 000 kr under 2022. Regeringen beräknar medel för uppdraget under 2023, 2024 och 2025. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering, anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagspost 12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisition ska lämnas senast den 1 augusti 2022. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska betalas tillbaka till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2023. Senast samma datum ska Jämställdhetsmyndigheten lämna en ekonomisk redovisning till Kammarkollegiet.

Jämställdhetsmyndigheten ska senast den 1 november 2022 göra en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet). Delredovisningen ska utgöras av en plan för det fortsatta genomförandet av uppdraget. Planen ska även innehålla kostnadsberäkningar för den resterande perioden för genomförandet av uppdraget, inbegripet kostnader för att involvera forskare och kommuner. Jämställdhetsmyndigheten ska senast den 1 oktober 2025 lämna en samlad redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Arbetsmarknadsdepartementet).

Skälen för regeringens beslut

En målsättning i den tioåriga nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor är ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld. För att stärka det nationella arbetet lanserade regeringen i juni 2021 ett åtgärds paket för att intensifiera arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Av åtgärds paketet framgår att ett nationellt våldsförebyggande program ska utarbetas med fokus på att bland annat ta fram och sprida evidensbaserade metoder. Detta uppdrag är en åtgärd inom ramen för det nationella våldsförebyggande programmet.

I Statskontorets utvärdering av regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (A2020/00238) betonar myndigheten att det saknas utvärderade och beprövade metoder och arbets sätt i en svensk kontext för att förebygga mäns våld mot kvinnor. I Fortes redovisning av uppdraget att kartlägga forskning om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck framkommer det att det finns evidens för att vissa former av insatser och program kan minska våld i nära relation, stalkning och hedersvåld, men att de vetenskapliga

kunskapsluckorna är stora (S2021/05814). I en rapport till regeringen framhåller Brå att det finns flera våldsförebyggande program som har utvärderats internationellt och som har visat goda effekter på unga personers utsatthet för samt användning av våld i parrelationer (Brå 2021:15). De universella våldsförebyggande program som särskilt lyfts fram i Brås rapport är 'Safe Dates' respektive 'Dating Matters'. De båda våldsförebyggande programmen riktas till skolor och ungdomar men innehåller också moment av kommunövergripande insatser samt föräldraskapsstöd. 'Safe Dates' utgör ett utvärderat våldsförebyggande program i sin egen rätt men ingår också som en utbildningsmodul i det mer omfattande programmet 'Dating Matters'. Programmen har utvecklats i en amerikansk kontext, implementerats i flera delstater och skolor samt genomgått rigorösa utvärderingar vid olika tidpunkter. Resultaten av utvärderingarna visar att programmen har positiva effekter på både våldsutövning och våldsutövning i ungas parrelationer. 'Dating Matters' har även visat positiva effekter på utövning av och utsatthet för sexuella trakasserier, delaktighet i våld och andra typer av brott samt bruk av alkohol, tobak och narkotika.

Det är angeläget att verksamheter för barn och unga på lokal nivå över hela landet har tillgång till kvalitetssäkrat kunskaps- och metodstöd för primärpreventiva våldsförebyggande insatser. Uppdraget innebär ett ökat stöd från nationell nivå i fråga om verkningfulla metoder och arbetssätt för att förebygga mäns våld mot kvinnor och närliggande problematik.

Närmare om uppdraget

Anpassning och översättning av programmen

Jämställdhetsmyndigheten ska översätta och anpassa de våldsförebyggande programmen 'Safe Dates' och 'Dating Matters' till en svensk kontext. I de delar som rör skolväsendet ska arbetet ske tillsammans med Skolverket. Skolverket ska även bistå med erfarenheter från tidigare arbete med att utifrån svenska förhållanden anpassa program, metoder och arbetssätt som i andra länder har kunnat påvisa önskvärda effekter. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd ska bistå Jämställdhetsmyndigheten i arbetet med att anpassa de delar av programmen som avser information och stöd till föräldrar. Jämställdhetsmyndigheten ska vid behov samråda med övriga berörda myndigheter. I arbetet med anpassningen av programmen ska myndigheterna beakta ett funktionshinders- respektive hbtqi-perspektiv.

Pilotstudie och utvärdering av programmens effekter

Skolverket och Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd ska bistå Jämställdhetsmyndigheten med att identifiera ett antal kommuner och enskilda huvudmän som ska erbjudas att genomföra båda eller något av programmen i formen av en pilotstudie. Jämställdhetsmyndigheten ska inhämta kunskap från länsstyrelserna i arbetet med att identifiera kommuner samt samverka med länsstyrelserna för att etablera kontakt med kommunerna. Kommunernas och de enskilda huvudmännens antal och sammansättning ska vara på ett sådant sätt att effekterna av programmen går att utvärdera. Jämställdhetsmyndigheten ska i ett tidigt skede av uppdraget involvera externa forskare för att bl.a. genomföra kvantitativa utvärderingar före och efter att programmen testas. Inför att huvudmän och skolor väljs ut ska samråd även ske med aktuella forskare och Sveriges Kommuner och Regioner. Jämställdhetsmyndigheten ska samordna arbetet under pilotstudieperioden och stötta involverade aktörer.

Programmets effekter ska utvärderas av externa forskare vid ett flertal tidpunkter i syfte att bedöma programmets effekter på kort respektive längre sikt. Utvärderingarna ska bl.a. ta sikte på programmets effekter på ungas våldsutövning respektive utsatthet i parrelationer, utövning av och utsatthet för sexuella trakasserier, delaktighet i våld och andra typer av brott samt bruk av alkohol, tobak och narkotika. Analys av programmets effekter på utsatthet för och utövning av hedersrelaterat våld och förtryck ska också göras. Därtill ska det vara möjligt att jämföra effekterna mellan de huvudmän och skolor

som implementerar 'Safe Dates' respektive 'Dating Matters'. I utvärderingen ska även förutsättningarna för att långsiktigt implementera de våldförebyggande programmen i skolan analyseras.

På regeringens vägnar

Eva Nordmark

Viktor Sjögren

Kopia till

Brottsförebyggande rådet

Folkhälsomyndigheten

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte)

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd

Kammarkollegiet

Länsstyrelserna

Skolverket

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)